

ШўМ-ЧОН ИЗОЛЫК

МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ 7-ше (111) №, 2022 ий июль

Йошкар-Оласе да Марий Элысе Высокопреосвященнейший митрополит Иоаннын благословитлымыже почеш

ИЛЫШЫН КУАНЖЕ ЮМО ДЕНЕ УШНЫМАШТЕ ВЕЛЕ

14 июньышто Йошкар-Олаште, С.Г. Чавайн лўмеш национальный книгагудышто, «Илышын куанже Юмо дене ушнымаште веле» («Радость жизни только в Боге») книгагудышто презентацийже эртен. Ты книгагудышто Москон да уло Российын Патриархше Кириллын ойырен налме саламлымашыж ден туныктен ойлымашыже-влакым марий йылмыш кусарен чумырымо.

Святейший Патриарх 2016 ий 12 июньышто, Российын Кечыштыже, Москошто эртыше пайремыште лийшаш ыле гынат, ты гана тудо Марий мландыш толын. Йошкар-Оласе Благовещенский кафедральный соборым сьвятитлен, тушто Юмын литургийым служитлен. Тунам калыкклан каласен кодымыжым книгагудыш пуртымо. Тыгак Москосо Донской пўрйен монастырьын Кугу соборыштыжо 2017 ий 18 ноябрьыште эртыше Юмын литургий ден вара архимандрит Феофаным (Данченковым) Марий митрополийысе Волжск ден Шернур епархийын епископышкыжо шогалтыме хиротоний годсо сугынь мутшым лудаш лиеш. Православный Черкын латкок кугу пайрем кечылаштыже тўрлў жапыште да тўрлў кундемеште Патриарх Кириллын каласыме проповедь ден Кугу Пўтў годсо туныктымашыже-влак книгагудыш тўн ужашыштыже улыт.

Умбагыже – 2-шо лаштыкыште

Презентацийыш погынышо калыкым саламлымыж годым владыка Иоанн каласен:

- Майыште ме Москошто лийынна да тиде книгаг Святейший Патриарх Кириллан пöлекленна. Тудо чылаштан шке благословенийжым колтен. Святой Православий Марий кундемыште чапле саскам конда манын, таум ыштен. Святейший ушана: ты книгаг тўткын лудшо кажне ег шкаланже духовный пайдам налеш, Христос веран мучашдыме да виян улмыжым умыла. Шочмо йылме гоч Господь деке лишемше кажне ег шўмжö дене Юмо дене ушна, Юмын тўнян да Тудын моторлыкшын куатшым шижеш. Чыла тиде айдемылан духовно узмаш, чыла калык дене ваш келшен да йöратен илаш полша. Сандене тиде книга мемнан кундемлан поснак серге, вет марий калык Святейший Патриарх Кириллын шомакшым шке шочмо йылмыж дене умылен лудын кертеш, тудын энциклопедий сынан шинчымашыжым веле огыл, тыгак архипастырьнан кумда Россияште ылыше кажне калыкым йöратен ырыктыше шокшо шўмжым шижеш. Йошкар-Олаш толмыж годым тудо оланан моторлыкшо нерген тыге öрын ойлен: «Пытартыш жапыште те шке рўдоладам Россиялан да уло тўнялан Китеж олан узш нöлталтмыж семын ончыктеда. Тудо ожно сулыклан көра порволен, а кызыт Юмын да айдемын моторлыкшым узш ончыкта. Марий мландыш толаш йöн лекмылан да тиде йöн шукталтмылан мый поснак куаненам. Господь мемнан православный веранам, Православный Черкым пенгыдемдыже, мемнан чыла калыкнам, шочмо Россиянам тўрлö тушман деч аралыже. Вуйлатыше-влакнан, православный верам арален, калыкын күлешлыкше верч шогаш да нунын духовный ылышыштым арален кодаш полшыжо. Ме таче шке калыкна верч кумалына. Тынеш пурымо вўдеш налме куатшым калыкна аралыже, чыла поро тыршымашнам шукемдыше ушанымашнам переген кучыжо, да мемнан йыр улош ылышат сайрак лийже. Чыламан тыныс лийже! Чыладама т пайрем дене шокшын саламлем!»

Марий Эл Республикысе тўвыра, печать да калык-влакын пашашт шотышто министрын алмаштышыже И.Г. Садовин чылаштым у книга лекме дене саламлен да тыгай иктешлымашым ыштен: «Историйнам осал вий шемемден ынже керт манын, калыкнан духовностьшым арален кодыман. Ты кугу пашам Православный Черке ден кундемнан кучемже пырля шуктат».

С.Г. Чавайн лўмеш Национальный книгагудын директоржо И.В. Щеглова шке куанжым почын: презентацийым эртараш книгагудым ойырен налмылан да фондыштышт тыгай марла книга ешаралтмылан владыка Иоаннлан кугу таум ыштен. Вет ятыр исторический фотосүретан ты книгаг 150 экземпляржым владыка книгагудылан пуэн. Пельжым презентацийыш толшо-влакнан пöлеклен, кодшыжым республикысе кажне районыш икмыняр книга дене колташ темлен.

Марий митрополийын Кусарыше комиссийжым вуйлатыше протоиерей Николай Чузаев ты книгаг кузе ямдылыме нерген ойлен, марий приходлаште служитлыше священник-шамычлан тудын күлешлыкше нерген ушештарен. Книга Рушарня школ-влакын туныктышыштлан да калык коклаште миссионер пашам шуктышо-влакнан веле огыл, а шке чоныштым утараш шонышо-шамычланат пайдале лиеш, манын.

Пайремым духовный мурым мурышо «Илыш Памаш» ансамбльын концертше сöрастарен. Тыште грек, руш да марий йылмыла дене черке муро-влак йонгалтыныт. Марла муро-влакым композитор-влак Вениамин Захаров ден Дмитрий Александров возеныт.

Книгаг ямдылымашке да савыктен лукмашке надырым пыштыше-влакнан владыка Иоанн Тауштымо серышым кучыктен. Чылажланат Юмылан тау!

Йошкар-Оласе епархийын пресс-службыжо

ШАРНЫМЕ ДА ОЙГАНЫМЕ КЕЧЫН

1941 ий 22 июньшто 4 шагат эрдене фашист Германия Совет Ушемышка кугу Отечественный сар тўнгалын. Айдеме тукумын историйыштыже эн вўран, эн шучко, 26 миллион совет енгын илышыжым кўрлшө сар! Марий кундем 130 тўжем эргыж ден ўдыржым фронтыш ужатен, нунын кокла гыч 75 тўжемже сөй пасуэш вуйыштым пыштеныт. Кумло кудытын Совет Ушем Герой лийыныт. Ме нуным да тиде кечым нигунам огына мондо.

Марий Элна мучко 22 июньшто, Шарныме да ойганыме кечын, 4 шагат эр гычак тўнгалын ятыр мероприятий эртаралтын. Йошкар-Оласе мероприятийлаште республикысе кучемын енге-влак дене пырля Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн, Йошкар-Ола черке округын благочинныйже протоиерей Андрей Норкин, Сергей Радонежский лўмеш православный гимназийым вуйлатыше протоиерей Евгений Сурков лийыныт.

Марково шўгарлаште митрополит Иоанн сареш вуйыштым пыштыше воин-влакын иза-шольо шўгарышт ўмбалне қолышо-влаклан литиям служитлен. Тудлан Йошкар-Ола епархийысе правоохранительный орган да вооруженный вий дене кылым кучышо пўлкажым вуйлатыше протоиерей Александр Бачурин ден протодиакон Михаил Козловский полшеныт.

Службым мучашлымеке, митрополит Иоанн фашист кашакын кугу сарым Россий мландыште Волгалт Чапланыше Чыла святойын кечышт кечын тўнгалмышт нерген ойлен. Тиде кечын тунам эше митрополит Сергийын (Старгородскийын)

Юмын литургий деч вара каласымыжым ушештарен: «Чын, тушман пеш виян. Тудо Демоннын шындарыме ужмышудымаш дене святой Русьыш керылтын. Но мемнан дене пырля чыла святой-влак, кўмытын пайремыштым ме таче палемдена, Господьлан шке молитваштым виктарат да Господьым мыланна сыраш огыл манын сўрвалат, Тудо мемнан эллан шке чаманымашыжым колтыжо манын йодыт».

– Кугу Сенгымаш верч Христосын кўштымашыжым сар корнышто мыняр ег шуктен! Лишыл айдеме да йолташ верч шке илышым чаманыде пуымаш деч моло кугу йўратымаш уло мо? – ойлен владыка Иоанн. – Тыгай порысым шуктен, мемнан воин-влак суксо семынак святой сыным налыныт. Черке мыняр святой воиным чапландарен? А мыняр эше палыдыме святой кодын... Господь нунынат яндар чоныштым Шкеж деке налын манын, ме ўшанена. Нуно чыланат святой Русьнам язык деч утараш манын кредалыныт. Таче нуно мемнам кава гыч ончат да йодыт: «Молан верч ме илышнам пуэнна, те тудым чаманен араледа мо? Коклаштыда икте-весым йўратен иледа мо? Шўм-чондам языкан шыдылык темен огыл дыр?»

Тынысын илыза. Палыза: Святой Русьым Господь мемнан верч эрже да касше кумалше Юмын Аван молитваж дене арала. Ме ўшанена: Святой Русьышто кызыт могай тергымаш кая, тудо Юмын Аван да Чыла Святойын молитвашт дене шикш семынак шаланен пыта. А ме, илыше улмыланна тауштен, Святой Русьын тиде кугу тергымашыштыже ўмыр лугыч қолышо-влак верч кумал илышаш улына.

ТЫШТЕ ЭРТАРЫМЕ СЛУЖБЫШ ОЖНАТ ШУКО КАЛЫК КОШТЫН

Марий митрополийын Йошкар-Оласе епархийыштыже тений кенгежым икмынар миссионерский службым марла эртараш палемдыме.

Советский район Кужмара селаште ожно Троицкий храм пеш чапле лийын. Пырдыжше кызыт мартеат аралалт кодын. Святой Троице пайрем кечын, 12 июньышто, тиде верыш калык погынен. Иерей Владимир Каплунов молебным служитлен, вара чылан Крестный ход дене села йыр эртенит. Протоиерей Николай Ярошевич калыком Троице пайрем дене саламлен, а марий диакон Димитрий Кудряшов ты пайрем нерген умылтарен каласкален. Пүртүс пуымо тўвыра полатыште пайрем концертм ончыктеныт, йоча-шамычлан түрлө модышым эртареныт.

Калыклан палаш эше теве мом ешараш лиеш: 1892 ий гыч 1906 ий марте тысе черкыште иерей Петр Дмитриевич Красноперов тыршен. Шке кугу служенийжым Петр ача уло кумылын шуктен, прихожан-шамычын пагалымашыштым вашке сулен налын. Мирносицкий пустынын настоятельже иеромонах Пантелеимон (Рожновский) Юмын Аван Мирносицкий чудотворный иконыж дене тунам Вятский губернийыш пурышо села еда Крестный ход дене коштын. 1899 ийыште Люперсолаш миен да мом ужмыж нерген тыге возен коден:

– Кокымшо священник П. ача эше пеш самырыкын коеш. Молитвам лудмыж годым көргө куатше да Юмо дек кугу пагалымашыже шижалтеш. Тудо прихожанже-шамычым духовно сотемдараш чот тырша, Юмылан ўшанымыштым пенгыдемдаш манын, чыла йöным кучылтеш. Приходьшто вашлиялтше уто-сите нергенат тунамак луктын каласа. Мемнан вятский калык пастырбын туныктен ойлымыжым пеш йöрата вет, сандене П. ачан молебным эртарымыж годым калык эре шуко погына. Тудым тыште веле огыл, а чыла лишыл яллаштат сайын палат да пагалат улмаш. Тыште эртарыме молебеныш моло приходла гычат шуко калык толын.

Священник служений дене пырля иерей Петр Красноперов педагог да миссионер пашам кумылын шуктен. Кузе чыла вере ыштен шуктен, тидлан öраш веле кодаш! 1892 ий 10 март гыч 1906 ий 24 сентябрь марте Люперсоласе министерский инородческий училищыште Юмын Законом туныктен. Петр ача марий йылмым чылт сайынжак пален огыл гынат, марла ойлымым умылымыжо марий яллаште калык дене пашам ышташ чот полшен. Христос верам шарымаште батюшкан тыршымыжым күкшын аклен, тудым 1896 ийыште Император Александр III кугужаланымыжым шарныме лүмеш ший медаль дене, 1897 ий 23 июньышто I Всероссийский перепись годым тыршымыжым аклыме медаль дене, 1897 ий 30 июльышто набедренник дене, 1899 ий 16 октябрьыште скуфья дене палемденит. Батюшка да тудын Петр Петрович эргыж нерген тичмашрак материал Советский районын газет редакцийыштыже уло.

Советский район мучко 19 июнь гыч 1 июль марте Юмын Аван чудым ыштыше Смоленский (Седмиезерный) иконыж дене крестный ход эрта. Господьым Вашлийме лүмеш Руш Кадамысе храмыште 26 июньышто Юмын литургий деч вара крестный ход Кужмараш толын, тыште кас кумалмаш эртен. Эрлашыжым, 27 июньышто, тысе Святой Троице лүмеш храмыште тыгак Юмын литургийым служитленыт. Чылажланат Юмылан тау!

А. Чемякова

КРЕСТНЫЙ ХОДЫШ УШНЫШНА

Волжск ола гыч май мучаште лекше Крестный ход Юмын Аван чудым ыштыше Смоленский (Седмиезерный) юмогажым Морко велыш нумал кайышыжла, Чакмарий селасе Святой Троице лүмеш черкыш Господьын Пылпомышко Чапландаралт Нөлталалтме пайремже кечын ий еда толын кая.

Тиде Крестный ходын толшашыж нерген иерей Михаил ачана ончычак увертара, сандене ме эре ямде улына. Тиде кечым, уна-влакым куанен вучена. Черкыште веле огыл, школыштат, яллашлат Кугу Унам уло чон дене вашлияш ямдылалтына. Ялысе часамла йыр эрыктена, пеледышым шындена, шүкшудым корандена, печын тўсшым уэмден чиялтена.

Юмын Аван толмо корныжым ужар шудо дене сөрастарена. Тиде пашаште йоча-влакат пеш куанен полшат. Ёстембак кочкышым погена, тамле пушан кинде дене Крестный ходым шокшын вашлийына.

Чакмарий калыкым иктыш поген, Михаил ачана куанен вуйлатен нангая. Ончыл радамыште Юмын Ава Шке виктарен ошкылеш. Чыла калыкым, илыме вержым, мотор Чакмарий кундемем благословитлен эрта. Куаныше кумыл дене меат калык тўшкаш ушнен, ик ялым коден, вес ял марте Юмын Ава дене мутланен, Тудлан чоным почын ошкылына. «Юмо, серлаге, Юмын Ава, утаре», – шўмнам лыпландара.

Кө Кугу Юмым йөрата, Тудлан пеш чот ўшана – тудо Крестный ходыш окотан ушна, пырля торашкырак да торашкырак каяш тырша. Юмын вўдеш чывылалтеш. Тыште нигунам палыдыме ег дене палыме лиеш, ик еш семын йўын-кочкын, чон көргыжат вянгеш, пенгыдемеш, чыла илыш йўсыжат, чержат мондалтеш, шулдыран улмыжла веле чучеш.

Крестный ходын вяян улмыжым калыклан умлытарыманат огыл. Ны йўран йўштө игече, ны когартыше шокшо кече огеш керт чарен шогалтен. Вет тыште Юмын Ава Шке Кугу вяян Эргыж дене калыкым ончыко да ончыко кумылан ден виктарен нангая.

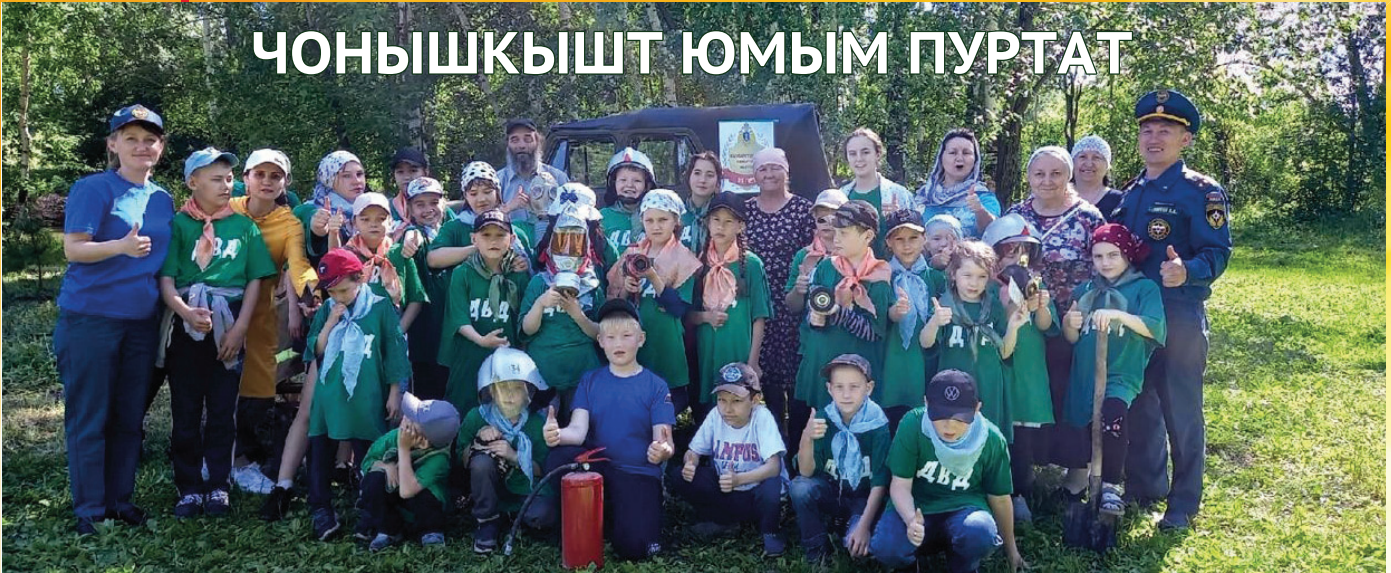
Ўрдыжтө öрын-аптыранен шогышо-влак, мемнан радамыш толза, ушныза. Шинчадам рашрак почса, пылышда дене Юмын кумылан ден шогышо мутшым колыштса. Мемнан языкан чоннам утарыше Чын Юмо икте гына. Туддеч күкшө эше кө лийын кертеш? Таче кечын чыланат сайрак шоналтыза!

Серафима КОРНИЛОВА,
Провой кундем

ЧОНЫШКЫШТ ЮМЫМ ПУРТАТ

13-17 июньшто **Марий Турек** поселкысо **Петропавловский** приход пелен «**Дети великой державы**» луман кечывал православный лагерь пашам ыштен. Тушко тений 1-4 класслам тунем пытарыше 32 ўдыр-рвезе коштын.

Тиде лагерь приходын настоятельже протоиерей Николай Полежайкинын тыршымыж дене ынде шуко ий почела эртаралтеш. Николай ача Марий Турекыште 2001 ий гыч служитла. Самырыкше годым тудо Мордовский кугужаныш университетыште тунуктышылан тунем лектын, сандене икшывын койыш-шоктышыжым сайын умыла, тудын мом шонымыжым пеш вашке шижеш. Лагерьыш утларакше храм пеленысе Рушарня школыш коштшо ўдыр-рвезе толыт,

но нунын дене пырля Николай ача Юмылан ўшаныдыме да уда койышан йочамат ушаш тырша.

Тыште ик еш семын илен, Юмылан кумалын, молитвам лудын жапым эртарат. Приходын тыгак полиций, военкомат, МЧС дене кылже пенгыде. Теният йоча-влак нине учрежденийла гыч специалист-шамыч дене вашлийыныт, каласкалыштым колыштыныт да түрлө конкурсышто уш-акылыштым тергенит.

Лагерь смене пытымашеш йоча-влакын койыш-шоктышышт койынак вашталтеш. Нуно икте-весе штым колышт мошташ, пагалаш, келшаш тунемыт. А түнжө – йоча чонышкышт Юмым пуртат да тиде ўшан дене кумда элнан шочшышт семынак ончыко ошкылыт.

Грецийысе ик монастырьыште тыгай йўла лийын: неле пашам ыштыше монахлан кунар-гынат оксам пуэзыт. Монастырьыште монах-шамыч ик еш семын илат, сандене нуно икте-весе штым иза-шольо манын лўмдат. Ыштен налме оксаштым нуно тунамак нужна-шамычлан пуэденит. Порым ышташ шонышо-шамыч шукын лийыныт, сандене неле пашаш кумылын каеныт. Нунын кокла гыч ик монахын окса пуымыжым нигунам ужын огытыл, сандене молышт тудым шке коклаштышт чанга манын лўмденит да тыгай койышыжлан шенгечын шылтален ойленыт.

Ий-влак шижде эртенит. Чанга монахет колен колтен. Но мо тыгай? Тудын колымыж нерген уверым налме кыштыт, лишыл ялла гыч кресаньык-шамыч уло ешге толаш тўнгалыныт, колоткаж воктене чот шортыныт.

Монастырьыште илыше иза-шольо-влак ўрын йодыныт:

– Молан те тынар шортыда, мо порым тудо тыланда ыштен?

Ик кресаньык манын:

– Тудо мемнам утарен!

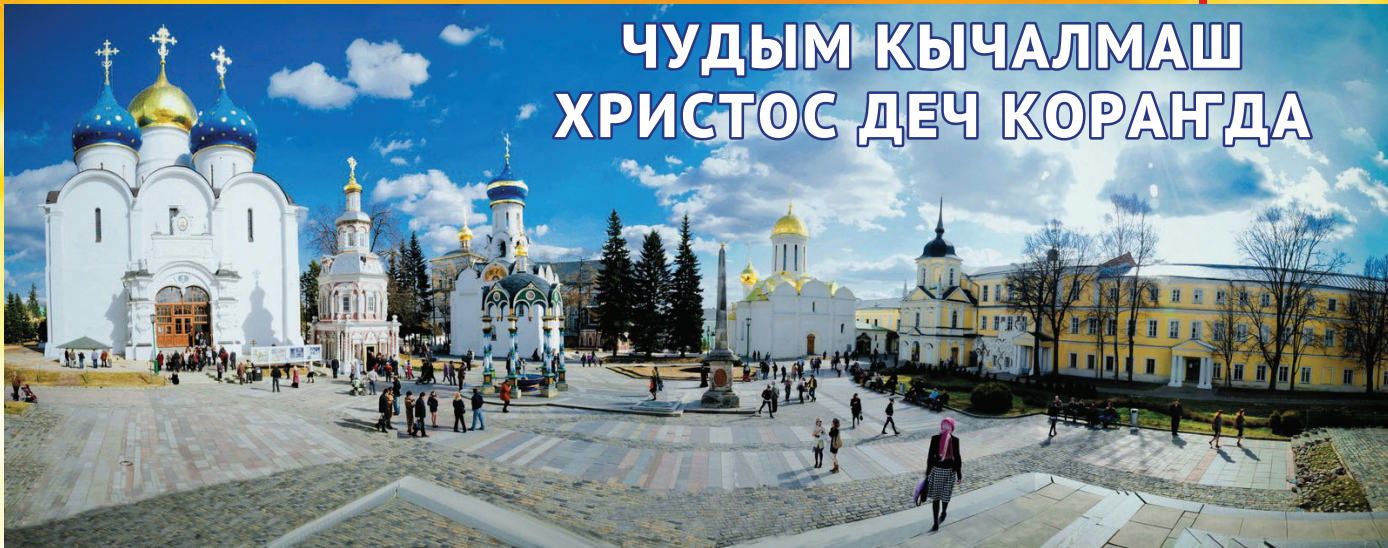
– Мыйын ешемат тудак утарен, – манын весе.

– Мемнан дене мланде пеш пешкыде вет, тудым ўшкыж дене веле курал кертат. Озанлыкыште ўшкыж уло гын, ешет шужен ок шинче. Кунам мый ўшкыж деч посна кодым, ешлан кўчаш каяш логалеш ыле. Тунам тиде иза мыланем ўшкыжым налын пуэн да уло ешнаш шужен колымо деч утарен, – рашемден каласен кумшо.

Чыланат чот ўрыныт. Нунын шылталыме «Чанга» монах оксажым тыгай поро пашалан пога улмаш, а ўшкыжым налын пуэдымыж нерген нигўлан каласен огыл. «Чыным палыде, ег нерген осалым ойлаш ок йўрў вет. Тидым паленна гынат, шке коклаштына тудын нерген арам шылтален ойленна», – манын, кажныже тунам шоналтен.

Старец Паусий Святгогорец

ЧУДЫМ КЫЧАЛМАШ ХРИСТОС ДЕЧ КОРАНГА

Священник Ясен Шинев
чудым кычалше паломник-влакын
йонгылышышт дене палдара:

– Икана телевизор дене Троице-Сергиев лаврын самырык иеромонахше деч налме интервью ончышым. Туддеч теке тыгай историйым колым: «Обительшыкына тўрлў кундем гыч калык толеш. Шукышт икмыняр кече дене илат, кумалыт, сортам шогалтат, храмлан надырым пыштат, а мўнгышкышт тарваныме годым тыге ойлат: «Ме тыгай святой верыште ик кече гына огыл илышна, чудым ыштыше юмога-влак ончылно шуко кумална, а нимогай лектыш деч посна каена. НиМО ыш вашталт. Могай ойгына, тургыжландарыше йодышна ылыч, тугак кодыч, нигуш ышт йом. Юмо ыш полшо. Обительшытыда чылажат сай, но нимогай чудо ыш лий. Тетла тышке огына тол». Чынак вет огыт тол. Эше йолташышт, палымышт-влакым паломник семын кошташ чарат. Ме, священник-влак, нунылан умылтараш тыршена: Юмо чудым чарныде ыштышаш огыл, адакше мемнан ўшанымаштына тўнжў чудо огылыс. Ме, чын христианин лийын, Юмылан чоным почын кумалаш да, сулыкнам касарен, Пырчесым подылын, илышнам уэмдышаш улына. Господьлан мемнан деч лач тиде кўлеш».

Тыге шол, Юмылан кужу жап служитлыше ятыр монах ден священник тыгай пример-влакым конден кертыт. Паломник-влак коклаште монастырлаш, черкылаш чудым кычал толшыжо ятырак. Нуно Святой Черкын мом йодмыжым чыла шуктат, шинчавўд йўре кумалыт, а вара черкыш йолыштымат огыт пыште, пуйто Юмо ала-могай амаллан кўра нунын йодмыштым тунамак шуктен огыл. Вара нунак черкыш коштын пайдаже уке манын, кажне лукышто ойлен коштыт. Тыгай койыш айдемын шўм-чон нужналыкше нерген ойла. Тыгай енын нимогай ўшанже уке, тудо Утарышына Иисус Христосын тунуктымыжым палашат ок шоно. Тыгай ег духовный илышын келгытшым умылыде, мом шонымыжым вигак налнеже. Тура каласаш гын, тыгай паломник-влак Христосым огыл, а Тудын ыштыме чудым кычалын, обительлаш коштыт. Нунылан Господьын капше (Святой Черке) огеш кўл. Тудын таинствыжат, кудыж дене чыла вере да

чылажымат эмла, нунылан ок кўл. Нуно мўнгысў, пашасе проблемыштым, йолташ, коллеге кокласе тургыжландарыше йодышым решатлынешт. Лач тыгай ег-влак нерген Утарышына ойлен: «Палдарыше палым (знамение) да чудым огыда уж гын, те огыда ўшане (Ин. 4:48). Юмо деч коранше да осал тукым палдарыше палым кычалеш... (Мф. 16:4)».

Чын христианин – тугай ег, кудо Юмын благодатьше дене волгалтын, уло чонжо дене Юмылан ўшанен шынден. Тыгай еглан УШАНЖАК кўшыч пуымо чудо дене икте. Юмо тудым ты тўнyse чыла тўрлў кепшыл деч утарен, шўм-чонжын шинчажым почеш да Шкенжын сешаш лийдыме Кугыжанышышкыже вўден нангая. Тидыже – эн кугу, эн шерге пўлек. Тиддеч кугурак да шергырак пўлекше лийнат ок керт. Айдемын ўкынаш тунемше шўмжў, уло чон дене вашталташ тыршымыже Юмын серлагышыжым лишемдат. Тидым ышташ куштылго огыл. Айдеме, шке чонжын эн келге пундашышкыже шуын, чыла лавыражым эрыктен лукшаш, шкенжым кўргў гычак вашталтышаш. Тыгай годым тудын ончычсыжо да кызытсыже икте-весишт дене кучедалаш тўнгалыт.

Тыгай кучедалмаш тачысе саманысе айдемым-потребительным моткоч лўдыкта. Ме нечкыш колтымо йоча гай улына, кудыжо ача-аваже ончылно тавен-тавен шорташ тўнгалеш да мом йодмыжым тунамак налеш. Мемнан чытышна уке, вучен огына мошто, шўм-чоннам тўрлаташ тўчен, пашам ынена ыште, ынена вашталт. Мемнан шўмна Христос деч пеш мўндырнў. Господьын тунуктымыжым шотышкат ынена нал. Ме шкенан «МЫЙ» манмынам кўшкырак шындена. Теке тыгай улына ме, тачысе христианин-влак: чын ўшанымашланат, шкенам жертвыш пушат тептерна уке. Шкенам Христос верч вашталташ, Тудын верч илаш, Пеленже лияш тыршымашна уке.

Айста чудым огына кычал, мўнгешла, Господь Иисус Христос почеш ўшанлын ошкылына. Тудлан ашнаш налме йоча гай огыл, а Шке шочшыж гай лийына. Пылпумышысо Кугыжанышышкыже Пеленже жаплан логалше корныен гай огыл, а йолташыже семын каена!

Преподобный Сергей Радонежский илышыштыже шуко нелым чытен лектын. Арам огыл тудлан Юмо енг-шамычим пенгыдемдаш, волгалтараш, чон ден кап черым паремдаш поро куатым пуэн. Руш Православный Черке тений Сергей Радонежскийын святой мощыжым мумылан 600 ий теммым палемда. Мощым арален кодымо историйым шергалат гын, öрат: тудынат пұрымашыже чот неле лийын!

СВЯТОЙ МОЩЫНАТ ШКЕ ИСТОРИЙЖЕ УЛО

Преподобный Сергей 1392 ий 25 сентябрьыште коллен. Витле вич ий ончыч Маковец курыкышто негызлыме Троицкий монастырьже тунам Руш мландын духовный рұдыжө лийын. Сергей шке капшым монастырь шұгарлаш тыглай инок-влак пелен тояш сугыньлен. Поро игуменышт верч монах-влакын чот ойгырымыштым ужын, Киевын митрополитше Киприан тудым Троицкий пу черкын пурла велешыже тояш благословитлен. Кумло ий гыч тушан кұ соборым нөлташ пижыныт. Чонгым паша тўналме деч ончыч Преподобный ик христианинлан омешыже кончен да каласен:

– Игумен Никонлан каласе: «Молан мыйым тынар ий мланде йымалне, капемым шыгыремдыше вұдыштө кийыктеда?»

Тунам святойын мощыжым луктыныт: йырже вұд шуко улмаш гынат, капше да вургемже тичмаш лийыныт. 5/18 июльышто монастырьыш шуко калык погынен, духовенство, Звенигородын князьше Юрий Дмитриевич лийын. Тошто пу черкыжым пужен, эрвельшыкыла нөлтен шындыныт улмаш. Преподобныйын мощыжым ончыч тушан пыштеныт, а кунам кұ соборым чонен шуктеныт – тушко кусареныт.

Троицкий обительыште илымыж годымак Сергейым святойлан шотленыт. Мощыжым мумо жапыште местночитимый семын ужыныт, а коло вич ий гыч тудым Руш мландын эн кугун пагалыме чудотворецше-влак коклаште пагален шарненыт. Монастырьыш шуко калык кумалаш коштын, святойын мощыжо воктене ятыр пареммаш лийын.

Иоанн Васильевич кугыжа годым Юмын Ава лўмеш Успенский соборым чонгаш тўналыныт, вет ондак Сергей Радонежскийлан тудо тышан Шке кончен. Руш мландыште волгалтше шуко святойын мощыштым аралаш ший гыч чапле

ракым Феодор Иоаннович кугыжа годым ыштеныт, преподобный Сергийланат ыштеныт.

XX курымышто Руш Православный Черке кугу нелылыкым чытен лектын. 1918 ий шыжым Троице-Сергиев лаврыштат конфискаций тўналын, ты обитель да преподобный Сергей Радонежскийын мощыж нерген газетлаште мыскылен возеныт. Священный верым аралаш ўжын, архимандрит Кронид (Любимов) кугу погынымашым эртарен. Преподобный Сергийын мощыжым ынышт тўкө манын, йодмашым возеныт да черкылаште подписым погеныт. Патриарх Тихон шкеат Совнарком председательлан серышым возен. Но Москоко губернский исполкомын пунчалже почеш 1919 ий 11 апрельыште мощым почыныт. Öрдыж енын кидше ынже логал манын, архимандрит Кронид тидлан Лаврын благочинныйже иеромонах Иоанм благословитлен. Мощым почмаш кок шагат шуйнен, антирелигиозный фильмым ышташ шонен, чылажымат кинопленькыш сниматленыт, протоколым возеныт. Святойын мощыжым чаранден, янда йымак пыштеныт, тыге мыскылтышыш лукташ шоненыт, а чот шуко калык пагален вуй саваш толаш тўналын.

Тиде ийынак верысе исполком Лаврым петыраш пунчалым луктын. 3 ноябрь йўдым обыскым ышташ толыныт, монах-шамычим поктен луктыныт. Священник Павел Флоренский ден граф Ю.А. Олсуфьев тунам Лаврын памятникше-влакым аралыме Комиссийын членже лийыныт. Кронид ачан благословитлымыж почеш нуно преподобный Сергийын вуйгонгыражым налыныт да олмешыже князь Трубецкойыным пыштеныт. Святойын мощыжым Юрий Александрович шке садешыже шылтен.

1920 ий 7 майыште Лаврым петыренит, но

патриарх Тихонин тыршымыж дене арня гыч тыште Троице пайрем службо лийын, пытартыш гана чан йўк йонген. Монастырьым петыреныт гынат, преподобный Сергейын капше Лаврыштак кодын. Князь Олсуфьевын ешыжлан Сергиев Посадыште илаш чареныт. Тудын пелашыже Софья Владимировна ден Павел Голубцов (Новгородын да Староруссын ончыкылык архиепископшо Сергей) садыш толыныт да преподобный Сергейын вуйгонгыражым кўнчен луктыныт. Святыным Павел Голубцов 1938 ийыште шке духовникше схиархимандрит Иларионлан (Удодовлан), Долгопрудный станций воктенсе Виноградово селасе Юмын Аван Владимирский иконыж лўмеш храмын настоятельжылан, пуэн. Сар годым тиде вер гыч фронт линий марте кандаш менге гына лийын.

Монастырьысе тоштерын шергакан экспонатше-шамычым Кугу сар годым Соликамскыш колтеныт. Преподобный Сергейын капшым эвакуаций гыч 1944 ий ноябрьыште мўнгеш конденыт. Лаврыш 1945 ийыште йот элла гыч делегаций толшаш улмаш, сандене мощым тушко пўртылненыт. Война деч вара Павел Голубцов преподобный Сергейын вуйгонгыражым Олсуфьевын ашнаш налме ўдыржў Е.П. Васильчикова гоч патриарх Алексий I-лан пуэн. Святейший тунам схиархимандрит Иларионлан (Удодовлан) преподобный Сергейын вуйгонгыражым шолып шке верышкыже пышташ, мощыжлан схимнический вургемым чикташ шўден.

1946 ий Кугече деч ончыч Лаврым пўртылтеныт. Загорский музей-заповедникын директоржо святой мощым архимандрит Гурийлан (Егоровлан) XVI курымысо ший колоткашак пўртылтен. Кугече деч ончычсо Кугу кугарня гыч службым эртараш тўнгалыныт. Святойын мощыжым Успенский соборыш конденыт. Ен-шамычым кугу куан авалтен. Кугечым вашлийме годым калык уло площадьым темен, йўлышў сортам кучен шоген.

Патриарх Алексий I тыште Святой Троице кечын служитлен. Троицкий соборым Лаврылан 1948 ийыште гына пўртылненыт, Преподобныйын мощыжымат тышке кусареныт. Айдемын веле огыл, святой мощынат шке историйже уло. Тыште мом кўчыкын каласкалымым тичмашын возаш гын, кугу роман лиеш ыле.

Иеромонах Пафнутий (Фокин)

КОЛЬМО ВУРГО

Ик ялыште пўрєн илен. Изиж годсек тудо ошкыл кертын огыл, сандене тебе ынде 30 ий конгамбалне кием. Очыни, конгамбалана к ўмыржым шукта улмаш, но икана нунын деке шонго корныен пурен.

– Йўмем пеш шузи. Ала вўдым пуэт ыле? – йодын самырык пўрєн деч.

– Ой, уке, кугыжай, мый тылат полшен ом керт. Илышыштем ег полыш деч посна эше ик ошкылымат ыштен омыл, – шортын колтен черле ег.

– А тый шкеже ошкылаш тўчен онченат? – йодын корныен.

– Тўченам, но тиде пеш шукерте лийын, мыняр ий эртен – каласенат ом керт.

– Тебе тылат юзо тоя, эгерте да мылам вўдым коштал кондо.

Пўрєн конгамбачын нушкын волен, кок кидше дене тоям пўтырал кучен да... кынел шогалын! Ёрмаш, кузе тыге? Шўргыжў мучко адак шинчавўд йоген волен, но самырык пўрєн ынде куанымыж дене шортын.

– Могай юзо тоям мылам кучыктышыч, кугыжай? Кузе тылат таушташ?

– Тиде тоя – конга шенгелнет шогышо кольмо вурго гына, – вашештен корныен. – Тудо нимогай юзо огыл. Тый тиде тоялан ўшанышыч да шке вийдыме улметым мондышыч, сандене кынел шогал кертыч. Вес гана, кунам илышыштем чот неле лиеш, нерен ит кошт, «Ом керт» манын ит кий, весе дечат полышым ит вучо. Шке йырет тўткырак ончал: воктенет Юмын тылат лўмын шогалтен кодымо могай-гынат «тоя» садак лиеш.

Кумдан палыме путешественник Федор Конюхов самырыкше годым Одессыште мореходный училищым тунем пытарен, а ийготым погымежыже, – Ленинградысе духовный семинарийым. Чыла интервьюжо, кажне книгаже тудын православный вера да Христослан ўшанле улмыж нерген ойлат. 2010 ийыште диакон саным налмыж деч ончыч тудо тыге манын: «Мый Юмылан эреак ўшаненам. Кочам священник лийын, тудын священник изажым новомученик ликыште канонизироватлыме. Кызыт марте мый путешествийлан да айдемын сенгымашыже лўмеш шуко ыштенам гын, ынде Господь Юмо да православный черке лўмеш тыршынем».

2004 ий 29 ноябрьыште Йўдвел Атлантике гыч Николай эргыже да Аркадий ден Итэн уныкаже-влаккан колтымо сугыньмутшо Федор Конюховын ўшанле айдеме улмыжым раш палдара:

– Николай, Аркадий да Итэн, те кум тўн правилым шуктен шогышаш улыда: Юмо деч лўдса, чўчкыдын кумалза да енлан порым ыштыза.

Тендам шыгыремдыме годым нелеш ида нал, моктымо годым ида кугешне. Осалым осал дене сенгаш ок лий. Осалым ыштышылан порым ыштыза, тунам тендан порылыкда тудын осалжым сенга.

Шуко ида кутыро: ойлен моштымо дене ме янлык да вольык деч ойыртегалтына гын, йылмым кучен кертме дене – моло еҥ-шамыч деч. Шагал ойлышо еҥын шомакшым тўткынак колыштыт.

Ушын мом шонымыжым эре тергаш кўлеш. Шонымаш яндар да Юмылан йўрышў лийшаш. Тыге ыштыше еҥ сулыкшым вашкерак сенген кертеш.

Эргым ден уныкам-шамыч, те йогыланаш огыл, а пашалан да подвиглан шочында. Изинек пашалан шўман лийза, жапым чын кучылт моштыза, тунам кажне кечын шуко сайым ыштен шуктеда. Поро кумылын шуктымо паша куаным конда.

Еҥ нерген осалым ида ойло, утларакше шкендан чын але чын огыл ыштымыдам тергыза.

Святой Причастийыш чўчкыдын ушныза, Христосын Капше ден Вўржым кўргышкыда налза.

Шкендам Юмын эрыккан пуыза, молитвам лудса, чўчкыдын ыреслалтса. Онгыштыда ырес эре кечыже, тудым ида кудаш. Ырес, молитва да святой вўд дене аралалтса. Юмоҥа ончылно лампаде йўлыжў.

Шонго ден черле-шамычым чаманыза. Осалым ойлат але ыштат гынат, нунылан ида обижатлалт, иктаж-мо дене полшыза.

Омылан ида ўшане, айдемым шоя опытышыш пурташ манын, шукуж годым тўрлў омым осал шўлыш колта.

Илышыште вашлиялтше чыла нелылыкым йўратымаш дене сенгаш лиеш.

Кажне поро пашам тўналме деч ончыч, молитвам лудын, Юмо деч благословенийым

САМЫРЫК ТУКЫМЛАН СУГЫНЬМУТ

налза. Пашам шуктымо годымат молитвам эре лудман, тунам Юмын порылыкшо пелен лиеш.

Илышыште изинекак цельым шынден моштыман, но шарныза: «Цельышке шумаш огыл, а тидын годым нелылыкым сенгымаш чон ласкалыкым пуа».

Юмын мутым лудмаш кугу пайдам пуа. Кеч ик гана Библийым тичмашнек умылаш тыршен лудса. Тидлан кўра Господь тендам Шке чаманымашыж деч посна ок кодо.

Енлан пуаш кидда эре ямде лийже. Нужна енлан пуымо верч тыланда Юмын пўлекше лиеш.

Шкалан нимом утым ида пого, шкендан деч йодын моштышо лийза. Ида сыре, Моисей але Давид гай ўнгышў лийза, Иаков гай скромный да Авраам дечат чот чаманыше лийза. Авраам шуко поянлыкшым пуэден гын, те мо кертмыдам пуыза.

Кажне шонымашын, кажне мутын пашашке савырнен кертмылан ўшаныза. Илыш йогын почеш огыл, шке корныда дене кайыза. Энтузиаст лийза, мый тыгай еҥым йўратем: тудо сенгымашке шуэш. Путешествий годым мыйым лач энтузиазм эн неле ситуаций гыч луктеден.

Ача-авадам пагалыза, нуным колыштса. Ида кычалтыл: мом пукшат – тудым кочса, могай вургемым налын пуат – тудым таум ыштен чийыза.

Илыш – тиде тенгыз, Святой Православный Черке – мемнан корабль, вўдышыжў – Утарыше Господь. Илыш вашке эрта, ямдылалт шуде, вучыдымын колаш лиеш. Сандене Юмын кўштымашыже-шамычым шуктен илыман. Нимо денат кугешныман огыл, нимом утыждене йўратыман огыл. Юмын чаманымашыже тендан пелен да ача-авада пелен лийже.

Федор КОНЮХОВЫН сайтше гыч налме

ИЮЛЬ. ЧЕРКЕ ПАЙРЕМ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	ВГ
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

II - Дни особого поминовения усопших
 - сплошные седмицы
 - постные дни

Разрешение на пищу без растительного масла
 Разрешение на пищу с растительным маслом
 Разрешение на рыбу
 Разрешение на вино
 Разрешение на мясо
 Помощь воздержанию от пищи

3 – Святитель Гурийин, Озангысе архиепископын, кечыже.

6 – Юмын Аван Владимирский иконыжын кечыже.

7 – Христос ончыч толшо да Тудым Тынеш пуртышо святой Иоанн пророкын шочмо кечыже.

8 – Муромысо князь Петр ден княгиня Феврониян кечышт.

9 – Юмын Аван Тихвинский иконыжын кечыже.

10 – Оптинысе преподобный Амвросийын кечыже.

11 – Преподобный Сергей ден Германын, Валаамысе чудотворец-влакын, кечышт.

Юмын Аван «Троеручице» иконыжын кечыже.

12 – Апостол-влак коклаште кугурак Петр ден Павелын кечышт. Преподобный Паисий Святогорецын кечыже.

13 – Чыла моктымо да чапле 12 апостолын погынышт.

15 – Юмын Аван кугун пагалыме ризыжым Влахернысе храмыш пыштыме кече.

16 – Святитель Филиппын, Москон да уло Российын чудым ыштыше митрополитшын, кечыже.

17 – Святой Николай кугыжан кугу орлыкым чытыше ешыжым шарныме кече. Юмогам возышо преподобный Андрей Рублевын кечыже.

18 – Преподобный Сергей Радонежскийын да Юмылан йорыш чот орланыше кугу княгиня Елисаветан кечышт.

21 – Юмын Аван Казанский иконыжым мумо кече.

23 – Господьын кугун пагалыме ризыжым Москошто пыштыме кече. Киево-Печерысе преподобный Антонийын кечыже.

24 – Апостол-влак дене төр улшо кугу княгиня Ольган кечыже.

25 – Юмын Аван «Троеручице» иконыжын кечыже. Марий епархийын пайремже.

26 – Архангел Гавриилын погынжо.

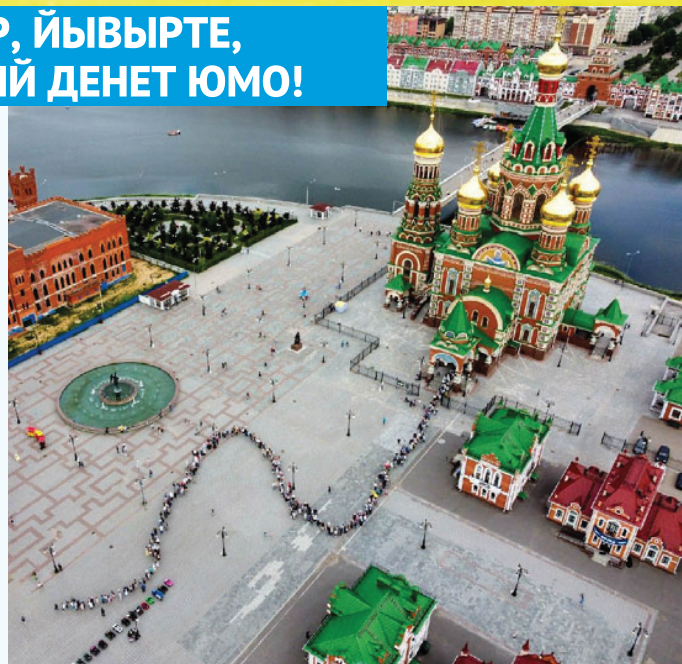
28 – Апостол-влак дене төр улшо кугу князь Владимирын кечыже.

ЮМЫМ ШОЧЫКТЫШО ҮДЫР, ЙЫВЫРТЕ, ПОРО ПҮРЫМАШАН МАРИЯ, ТЫЙ ДЕНЕТ ЮМО!

21-22 июнышто Марий мландыштына илыше православный калыкын шўм-чонжо кугу куан дене темын ыле. Вет тыште кок кече Эн Святой Юмын Аван ўштō ужашыж ден Иоаким ачаж ден Анна аважын мощь ужашышт лийыныт.

Святыне-влакым Йошкар-Оласе Благовещенский соборыш верагденыт. Йошкар-Олан да Марий Элын митрополитше Иоанн лўмешышт молебным служитлен. Кок кече жапыште Юмын Авалан кумалаш да ўштō ужашышкыже тўкнен ончаш шотлен пытарыдыме ег миен. Нунылан митрополит Иоанн тыге ойлен:

– Мыланна пеш пиалан кече толын – Йошкар-Олашке кондымо ўштыж гоч Пылпумышысо Царице мыланна адакат Шке полишыжым да аралтышыжым темла. Мландымбалне шочшо айдеме-влак кокла гыч лач Тудым Господь колышо гыч ылыж кынелтен. Лач Тудо Юмын капка ончылно мемнан верч кумал шога. Тидым шарнен илаш манын, Юмын Ава мыланна ўштыжым коден. Тиде ўштō шуко чудым ыштен. Да теве тудын чинче гай ужашыже ынде мемнан дене пырля. Ўштō ужашыже гоч Юмын Ава мыланна ойла: «Мый эреак тендан дене пырля улам. Мый черле-влакым лыпландараш, эмлаш толынам. Кўн шочшыжо уке – тудлан куаным кондаш толынам. Тендан шўм-чонда Илыше да Икте улшо Юмылан йывыртен илыже манын, тендан деке толынам»... Шарныза: кў Юмын Авам сўрвален толеш, ниго Тудын порылыкшо да полишыж деч посна ок код. Йывырте, Поро Пўрымашан, тый денет пырля Юмо!

Эн Святой Юмын Аван ўштō ужашыже Санкт-Петербургысо Казанский кафедральный соборышто аралалтеш. Марий Элыш тудым Руш Православный Черкын Священный Синодшын Самырык-влак дене пашам ыштыше пўлкажын темлымыж дене «Духовная связь» программе почеш кондымо. Программыв вуйлатыше Вадим Степановын ойлымыж почеш, нуным Российысе эше ятыр епархийлаште вучат.

Марий Элысе тўжем дене калык Юмын Шочыктышо Эн Святой Авалан уло чон дене тауштен, Туддене «Царице моя преблагая...» молитвам мурен чеверласен.

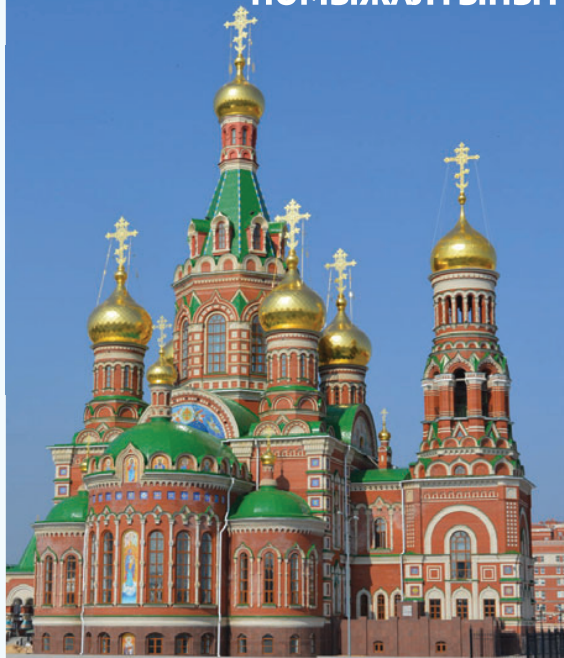
Анфиса ЭМАНОВА.

КУАНЕН ЧИЯЛТЕНА

8 июльшто Россий мучко Еш, йоратымаш да ўшанле улмо кече палемдалтеш. Православный черке ты кечын святой-влак, Муромысо князь Петр ден княгиня Феврониям, пагален шарна. Святой Апостол Павел вате-марий-влакым туныктен ойлымаштыже «Еш – тиде изирак черке» манеш. Черкын озаже Христос улмо семынак тиде изи черке-ешыште оза (вуй) марий лийшаш.

ЧАРЛА ОЛАШТАТ МАРИЙ-ВЛАК ПОМЫЖАЛТЫНЫТ

Шукерте огыл шкенам мотор Чарла олашкына мийышым. Чынак олана мотор. Тудым түрлө-түрлө пушенге сорастарат, а куэ-влак, ужар сывыным чийыше сунвате гай койын, лывырге укшаштым рўзалтат, пуйто кайыквусо толын шичмым вучат.

Тыге олам йоратен ончен ошкыл-мем дене олесе черкыш миен шумем шынат шиж. Жап – б шагатат пеле. Эр. Онгем ыреслен, залыш пурышымат, сортам чўктышым, шке семынем чыла святой-влаклан марла пелештышым. Юмын литургият марла эртыш. Залыште марий-влак ятырын погыненыт. Службо пытымеш чылажак марла ыле, языкымат марла каласкален касарышт.

«Пеш сай. Чарла олаштат марий-влак помыжалтыныт, – шоналтышым. – Эрден эрак марий черкыш толын, сортам чўктен, Юмым сөрвален, порылыкым, тыныслыкым йодын, сортам чўктат».

Галина КУЗЬМИНА

"ШЎМ-ЧОН ИЗОЛЫК" МАРИЙ ПРАВОСЛАВНЫЙ ЖУРНАЛ
Учредитель: "Руш Православный Черкын Йошкар-Оласе да Марий Элысе епархийже (Московский Патриархат)" религиозный организаций.

Журнал зарегистрирован Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Марий Эл, свидетельство о регистрации ПИ № ТУ 12-0164 от 12 декабря 2013 года.

Тираж: 1500 экз. Формат - А-4-12.

Журнал лекме жап - 1.07.2022 ий.

0+ - знак информационной продукции согласно ФЗ от 29.12.2010 г. №436-ФЗ.

Журналым редакцийште погымо да верстатлыме, «Куранты» ООО-што ямде оригинал-макет гыч савыктыме. Адресше: 429029, Татарстан, Казань, Сибирский тракт урем, 34, 14 корпус, 42-шо пөлем.

Редакцийын да издательын адресышт: 424000, Йошкар-Ола, Вознесенский урем, 81, 224-ше пөлем.

Тел.: (88362) 45-39-54.

E-mail: marlagazet@mail.ru

Тўнг редактор: Н.В. Чузаев (протоиерей).

Редакционный совет: И.А. Сапаев, Д.В. Смирнов,

А.Н. Таныгина, А.П. Чемякова, А.В. Эманова.

Компьютер дене келыштарыше: Д.В. Смирнов.

Ак - кутырен келшыме почеш. Авторын да редакцийын шонымашышт түрлө лийын кертыт. Серыш-влак мөнгеш огыт колталт.

РЕДАКЦИЙ ЙОДЕШ: ЖУРНАЛЫМ ШАЛА КЫШКЫЛТАШ ОГЫЛ. ЛУДЫНАТ - ВЕСЫЛАН ПУ!